

Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών

Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης

Εαρινό εξάμηνο 2014

Διεθνής προστασία ανθρωπίνων δικαιωμάτων

[061, ΣΤ' εξάμηνο]

Διδάσκουσες: Ντία Αναγνώστου και Σταυρούλα Κτιστάκη

Περιγραφή μαθήματος

Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, τα ανθρώπινα δικαιώματα αναδείχτηκαν ως βασικές αρχές της δομής και της λειτουργίας του διεθνούς συστήματος κρατών. Η προστασία των δικαιωμάτων σταμάτησε να είναι αποκλειστική ευθύνη των κυβερνήσεων και ζήτημα που αφορά στην εσωτερική πολιτική των κρατών. Αναγνωρίστηκε ως ένα ζήτημα που απαιτεί την ενασχόληση και τη συνδρομή της διεθνούς κοινότητας. Ξεκινώντας με τη δημιουργία των Ηνωμένων Εθνών το 1945 και την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (1948), οι διεθνείς συμβάσεις και οι μηχανισμοί ελέγχου που τις συνοδεύουν πολλαπλασιάστηκαν. Στόχος του μαθήματος είναι να διδάξει στους φοιτητές και στις φοιτήτριες για τις νομικές, θεσμικές και πολιτικές παραμέτρους που κατά τη μεταπολεμική περίοδο διαμόρφωσαν ένα ολοένα πιο πυκνό και εκτενές πλαίσιο διεθνούς προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στις θεματικές που θα καλύψει το μάθημα, δίνεται έμφαση στον ευρωπαϊκό χώρο. Η προσέγγιση του θέματος θα γίνει από μία διεπιστημονική προσέγγιση της νομικής επιστήμης, της πολιτικής επιστήμης και των διεθνών σχέσεων με φόντο το ιστορικό πλαίσιο.

Υλη του μαθήματος

Βιβλίο: Στ. Περράκη, *Διαστάσεις της Διεθνούς Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: Ηνωμένα Έθνη - Περιφερειακά συστήματα, ΟΗΕ στο κατώφλι της Μεταψυχροπολεμικής Εποχής*, Εκδόσεις «ΘΕΜΙΣ» - Νικ. Α. Σάκκουλας & ΣΙΑ Ο.Ε., 2009/1η έκδοση (πρώην: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2009). Ακόμη θα διατεθεί για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες που θα παρακαλουθήσουν το μάθημα συλλογή άρθρων, σημειώσεων και νομολογία του ΕΔΔΑ. Το πρόσθετο υλικό για μελέτη το οποίο θα δοθεί φωτοτυπημένο ή θα αποσταλεί ηλεκτρονικά είναι σημειωμένο με αστερίσκο. Το πρόσθετο αυτό υλικό θα αναρτηθεί επίσης στο ηλεκτρονικό αποθετήριο ΕΥΔΟΞΟΣ του πανεπιστημίου.

Αξιολόγηση

Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα βαθμολογηθούν στη βάση τελικών γραπτών εξετάσεων. Οι φοιτητές και φοιτήτριες που θα παρακολουθήσουν τουλάχιστον 7 ολοκληρωμένα μαθήματα κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, θα πριμοδοτηθούν με 1 μονάδα στον τελικό βαθμό τους στο μάθημα. Θετικά θα συνεκτιμηθεί και η συμμετοχή τους σε σχολιασμό αποφάσεων του ΕΔΔΑ.

Ωρες συνεργασίας: Ντία Αναγνώστου, Τρίτη 10.00-12.00, και κατόπιν
συννενοήσεως. Γραφείο Αριστέλους 3 (Καλλιθέα), 4^{ος} όροφος,
dia.anagnostou@panteion.gr

Σταυρούλα Κτιστάκη, Παρασκευή 14.30-15.30 και κατόπιν συννενοήσεως. Γραφείο
Αριστοτέλους 3 (Καλλιθέα), 2^{ος} όροφος, snktist@ath.forthnet.gr

Ενότητες του μαθήματος ανά εβδομάδα

1. **Βασικές έννοιες και διαστάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο διεθνές σύστημα** (Αναγνώστου) 28/2

Υλη για μελέτη: ** Εμ. Ρούκουνας, *Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων* (Βιβλιοπωλείο Εστίας, 1995), σελ. 13-54.

2. **Η εξέλιξη της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου κατά τον 20^ο αιώνα** (Αναγνώστου) 7/3

3. **Το ευρωπαϊκό πλαίσιο προστασίας του Συμβουλίου της Ευρώπης - Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου** (Κτιστάκη: 14/3)

Υλη για μελέτη: Στ. Περράκη, *Διαστάσεις της Διεθνούς Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, σελ. 104-131.

4. **Ο μηχανισμός ελέγχου της εφαρμογής της ΕΣΔΑ** (Κτιστάκη) 21/3

Υλη για μελέτη: Στ. Περράκη, *Διαστάσεις της Διεθνούς Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, σελ. 132-179.

5. **Ερμηνευτικές αρχές που διέπουν την εφαρμογή της ΕΣΔΑ - Εισαγωγή στα θεμελιώδη δικαιώματα της προστασίας της ζωής και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας** (Κτιστάκη) 28/3

Υλη για μελέτη: Στ. Περράκη, *Διαστάσεις της Διεθνούς Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, σελ. 180-184.

** Σημειώσεις για τις ερμηνευτικές αρχές που διέπουν την εφαρμογή της ΕΣΔΑ.

** Άρθρα: Ν. Βαλτικός, *Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ*, Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου (ΕΕΕυρΔ), Αθήνα, 1990, σ. 3.

6. **Δικαίωμα στην αποτελεσματική δικαστική προστασία και δικαίωμα στην «ιδιωτικότητα» (privacy)** (Κτιστάκη) 4/4

Υλη για μελέτη: ** Στ. Κτιστάκη, *Προς την ανατροπή του λειτουργικού κριτηρίου από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Σκέψεις με αφορμή την εφαρμογή του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ στις δημοσιούπαλληλικές διαφορές*, *Εφαρμογές*, 2007, σ. 1031.

** Ι. Σαρμάς, Δίκαιη δίκη (άρθρο 6 παρ. 1 της Σύμβασης της Ρώμης), σε «Η επίδραση της ΕΣΔΑ στην ερμηνεία και εφαρμογή του ελληνικού δικαίου», εκδ. Αντ. Σάκκουλα, 2002, σ. 141.

** Η απόφαση ΣτΕ (Ολομέλεια) 1213/2010 [Κρυφή κάμερα – Προστασία ιδιωτικής ζωής]

** Λ.-Α. Σισιλιάνος, Η προστασία του περιβάλλοντος και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Νόμος και Φύση, 1996, σ. 33.

7. **Δικαίωμα στην ελεύθερη έκφραση** (Κτιστάκη) 11/4

Υψηλή για μελέτη: ** Π. Νάσκου-Περράκη, Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με την προστασία της θρησκευτικής ελευθερίας στην Ελλάδα, ΕΕυρΔ, 1999, σ. 785.

** Κ. Ιωάννου, Η ραδιοτηλεόραση μεταξύ Συντάγματος και διεθνούς προστασίας. Η εφαρμογή του άρθρου 10 της ΕΣΔΑ στα ραδιοτηλεοπτικά μέσα, ΕΕυρΔ, 1989, σ. 253.

** Χ. Ακριβοπούλου, Η ελευθερία του τύπου κατά ιδιωτικότητα: Οι υποθέσεις Mosley και Gampbell ενώπιον του ΕΔΔΑ, περιοδικό Το Σύνταγμα (ΤοΣ), 2011, σ. 90.

8. **Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ): εσωτερικές και εξωτερικές διαστάσεις** (Αναγνώστου) 2/5

Η ενότητα αυτή θα εξετάσει την εξέλιξη (ίση μεταχείριση, μη διακρίσεις και Ευρωπαϊκή Χάρτα Δικαιωμάτων) και θεσμικό πλαίσιο. Πως και γιατί η ΕΕ ως μία οικονομική ένωση σταδιακά ανέλαβε ενεργό ρόλο στην προστασία των δικαιωμάτων, και η επίδραση των διαδικασιών της πολιτικής ενοποίησης.

Υψηλή για μελέτη: ** *Εγχειρίδιο σχετικά με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία κατά των διακρίσεων* (Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2010), σελ. 11-65.

9. **Η απαγόρευση κατά των διακρίσεων στην ΕΕ** (Αναγνώστου) 9/5

Υψηλή για μελέτη: ** *Εγχειρίδιο σχετικά με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία κατά των διακρίσεων* (Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2010), σελ. 69-105.

10. **Η διεθνής προστασία των μειονοτήτων και των πολιτικών προσφύγων** (Αναγνώστου)

Η ενότητα αυτή θα εξετάσει τις βασικές νομικές αρχές και τους θεσμούς που διέπουν την προστασία των μειονοτήτων και των ατόμων που ανήκουν σε αυτές, το εύρος των δικαιωμάτων που σχετίζονται με τις διεκδικήσεις των μειονοτήτων και τα οποία αναγνωρίζονται στο διεθνές και το ευρωπαϊκό σύστημα. Θα γίνει αναφορά στη σχετική νομολογία της του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΔΑ) και του Δικαστηρίου Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΔΕΕ)

Υλη για μελέτη: ** Χριστίνα Ακριβοπούλου και Μάριος Παπανδρέου, «Τα θεμελιώδη δικαιώματα του αιτούντα πολιτικό άσυλο κατά την ΕΣΔΑ και το ‘μαχητό’ τεκμήριο της ‘ασφαλούς’ χώρας (Κανονισμός Δουβλίνου II).

** Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος, «Η προστασία των μειονοτήτων στην Ευρώπη: συλλογικές όψεις ατομικών δικαιωμάτων», Η Προστασία των Μειονοτήτων, επιμ. Α. Μπρεδήμας και Λ-Α Σισιλιάνος (Αθήνα, ΙΜΔΑ, 1997), σελ. 93-129.

Σημείωση: το μάθημα στις 16/5 αναβάλλεται λόγω εκλογών αλλά θα αναπληρωθεί άλλη μέρα εντός της εβδομάδας, κατόπιν σχετικής ανακοίνωσης.

11. Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Διαμερικανικό Σύστημα και στο Αφρικανικό Σύστημα. (Αναγνώστου)

Υλη για μελέτη: ** Στ. Περράκη, Διαστάσεις της Διεθνούς Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (εκδ. Σιδέρη, 2013, σελ. 267-305)

Σημείωση: το μάθημα στις 23/5 αναβάλλεται λόγω εκλογών αλλά θα αναπληρωθεί άλλη μέρα εντός της εβδομάδας, κατόπιν σχετικής ανακοίνωσης.

12. Η επίδραση της ΕΣΔΑ στην εφαρμογή του ελληνικού δικαίου (Εκταση εφαρμογής του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ από την ελληνική νομολογία - Η επίδραση της ΕΣΔΑ στη διοικητική δίκη) (Κτιστάκη) 30/5

** Στ. Κτιστάκη: Η μη συμμόρφωση των διοικητικών αρχών στις αποφάσεις των εθνικών δικαστηρίων, υπό το πρίσμα της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Σχετικές είναι οι ακόλουθες ιστοσελίδες:

<http://www.echr.coe.int/ECHR> (Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του ανθρώπου)

http://www.nsk.gov.gr/webnsk/search_edad.jsp (επίσημες μεταφράσεις των ελληνικών αποφάσεων)

<http://www.mfhr.gr> (Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου)